

Kakšen je v resnici blišč baleta

ODPRI GALERIJO

Romeo in Julija

TIBERIU MARTA

Nina Ambrož

29.12.2018, 08.37

Ker je pokojnina baletnih plesalcev borih 500 evrov, se težko upokojujejo, baletni zbori pa se starajo in so polni prekarcev.

Slovenski balet letos praznuje sto let. Septembra 1918 je bil v Ljubljani ustanovljen prvi profesionalni baletni ansambel. Baletu je v teh letih uspel visok vrhunski skok, po odrih se vrtijo izjemne klasične in sodobne predstave, dosegel je mase gledalcev, navdušenje žanje doma in v tujini. Plesalci in predstave so deležni laskavih pohval, vabljeni so na prestižne odre velikih baletnih hiš. A četudi je slovenski balet svetovno odmeven, ugleden, vrhunski in je nenehno v vzponu, status baletnika tega blišča ne odraža. Izpostaviti je treba raven skromnih pokojnin, socialne varnosti in bornih proračunov za uprizarjanje, kritičnih točk pa je še nekaj. Koliko se je v letošnjem Cankarjevem in baletnem letu spremenil nekako cankarjanski položaj profesionalnega plesalca, če sploh kaj, in kako je bila in še bo zaznamovana okrogla obletnica?

Svečani dogodki do septembra 2019

Praznovanje 100 let baleta se je pričelo aprila 2018 s častnim pokroviteljstvom predsednika Boruta Pahorja, z baletnim koncertom obeh nacionalnih ansamblov in z ljubljansko premiero Balet 100, ki je povezala kulturne slovenske koreografe. V juliju in avgustu je Društvo baletnih umetnikov Slovenije v Piranu uprizorilo niz predstav. Mariborski balet je septembra pripravil premiero Kekca, novembra gala koncert in gostovanje ruskih baletnikov, ljubljanski balet pa novembra diptih Moški z nožem/Kompozicija. Pošta

Slovenije je izdala svečano znamko. Slavljenje se bo stopnjevalo do septembra 2019. V prihodnjem letu bo izšla knjiga Po sledih slovenskega baleta avtorice Danice Dolinar. V Cankarjevem domu v Ljubljani bo velika razstava, ki jo bodo selili še v Maribor. Veliki svečani baletni koncert obeh nacionalnih ansamblov bo prav tako v Ljubljani in Mariboru. Sledil bo še Veliki mednarodni baletni koncert v Cankarjevem domu.

TIBERIU MARTA Kecec v izvedbi Baleta SNG Maribor

V podrejeni poziciji oziroma (ne)enakopravni

"Balet je specifičen poklic že zato, ker je poklic mladih. Poleg tega je baletni plesalec 'poklican', kajti brez prirojenih dispozicij se zanj ne moremo izsolati. Umetnik je 'poslan', ni narejen. In baletni plesalec je umetnik in umetnina obenem," ekskluzivnost poudarja **Tomaž Rode**, plesalec in predsednik Društva baletnih umetnikov Slovenije. Telo, ki mora biti mlado in hkrati instrument s posebnimi lastnostmi, je pomemben element, ki mu sistem odvzema polno vrednost, meni Rode. "Status baletnih plesalcev pri nas je v nekoliko podrejeni poziciji vizavi ostalih umetniških poklicev, pa tudi nerazumevajoč s strani tistega dela politike, ki se odloča na podlagi mnenja 'za vse enako', ker se na umetnost ne spozna in bi ravno zato morala prisluhniti stroki. Naj enakopravnost vseh raje zagovarjajo v primeru visokih plač, spodobnih pokojnin itd. Ne pa že tako šibke in majhne skupine, saj je v Sloveniji le okoli 70 profesionalnih baletnih plesalcev, postaviti skoraj na rob tistega, kar je še sploh razumljivo."

Glavna problema sta dva, upokojevanje in izobraževanje. "Baletni plesalec že od rane mladosti, se pravi z vstopom v osnovno šolo, in potem dalje opravlja dve šoli hkrati. Aktivno profesionalno kariero prične tedaj, ko se večina drugih šele odloča, kaj bo v življenju pravzaprav počela, izredna fizična in psihična obremenjenost pa ga nekje med 40. in 50. letom življenja postavi pred dejstvo, da pri teh letih ni več kos izjemnim fizičnim naporom. Vsaj ansambel potrebuje starejše, izkušene baletne plesalce, vendar zahtevati od njih izjemen fizični napor po 45. letu starosti je nespoštljivo. Zato bi baletni plesalci morali biti deležni posebne obravnave," je prepričan Tomaž Rode.

Kariera baletnikov je seveda kratka, podobno kot kariera vrhunskih športnikov, finančne razlike pa so precejšnje. Ker je pokojnina profesionalnih baletnih plesalcev borih 500 evrov, se baletniki s težavo upokojujejo, povprečna starost baletnih zborov je visoka, precej nad 40 let, mladi pa ne dobijo zaposlitev. V ansamblih je veliko prekarjih plesalcev. Velja še omeniti, da tudi strokovne nagrade s področja baletne umetnosti, torej Lydie Wisiakove ter Pie in Pina Mlakarja, ne prinašajo denarja, ampak le čast. O zneskih športnih

nagrada se ve, da so lahko bajni.

V Sloveniji je okoli 70 profesionalnih baletnih plesalcev.

Njihova povprečna starost je nad 40 let. To so leta, ko niso več kos izjemnim fizičnim zahtevam poklica. Nekoč so se pri tej starosti upokojevali.

Upokojenec dobi 500 evrov, aktivni plesalec približno še enkrat več.

Kriza od 2001 do 2016 in pasivno ministrstvo

"Plačila za tako zahteven poklic so nespodobna, nespoštljiva. Sila sem razočaran nad tem, da je nekdanja država (Jugoslavija) umetnike, predvsem pa baletne, znala ceniti mnogo bolj kot današnja (Slovenija). Od osamosvojitve do danes se je spremenilo sila malo. Od leta 2001, ko je bila ukinjena beneficirana delovna doba za baletne plesalce, so šle stvari na slabše," je kritičen Rode. Društvo baletnikov in sindikat Glosa se od leta 2009 intenzivno trudita sooblikovati pokojninsko zakonodajo in državno visokošolsko izobraževalno inštitucijo za baletnike, vendar se izjemno počasi premika, ocenjuje predsednik društva. *"Pozitivni dosežek je bil povišanje dodatne delovne dobe za baletne plesalce leta 2016 z dotedanjih 15 mesecev na 18 mesecev delovne dobe za leto dela. Vendar kaj to pomeni, ni povsem jasno. In kaj je s tistimi baletnimi plesalci, ki so delovali v letih med 2001 in 2016?"*

TIBERIU MARTA Jevgenij Onjegin

V tem času se je v vladi zamenjalo osem pristojnih ministrov. Aplavza za izboljšanje položaja baletnika si ne zasluži nihče. Tudi zdajšnje ministrstvo za kulturo, ki ga vodi **Dejan Prešiček**, v svečanem letu ni naredilo nič konkretnega, učinkovitega, čeprav prvak baletnega društva trdi, da kulturni resor ni vreden obsojanja, ker se vselej zatakne na delovnem in kasneje na finančnem ministrstvu. Kulturno ministrstvo se zaveda situacije in priznava, da pokojnine plesalcev ne odražajo njihovega velikega prispevka na področju plesa. A je vse, kar napovedujejo, dialog za izboljšave in prizadevanje, da bi za izjemne dosežke umetnikov in znanstvenikov uzakonili dodatke k pokojninam. Spomnijo še na detajl, da so *"v preteklosti uredili poklicno zavarovanje, s katerim smo povišali prispevno stopnjo poklicnega zavarovanja ter dodano dobo s 1/4 obdobja na 1/2 obdobja"*.

"Politika, ki se odloča na podlagi mnenja 'za vse enako', ker se na umetnost ne spozna, naj enakopravnost vseh raje zagovarja v primeru plač, spodobnih pokojnin"

Tretjina prekarcev in projekt prekvalifikacije

"Napako, ki so jo politiki storili pred 17 leti, bi radi odpravili" rešite iz bede iščeta **Danilo Rošker**, direktor SNG Maribor, in **Edward Clug**, vodja mariborskega Baleta. Razmišljata o prekvalifikaciji plesalcev, kar je praksa ponekod v tujini. Pomeni pa, da bi se plesalec, ki ne more več plesati, izobrazil za kateri drug poklic v gledališču, na primer za inspicienta, tonskega tehnikarja, oblikovalca luči, ker pedagogji ne morejo biti vsi. Ta pilotni projekt bodo že kmalu predebatirali na ministrstvu. Ob tem Clug pristavi nekoliko bolj tržno, kapitalistično stališče: *"Marsikje na zahodu ne poznajo sistema penzij in se zavedajo že v startu, da je balet le vmesni poklič"*. Mladi plesalci začetniki, ki želijo uspeti v Angliji ali Ameriki, pogosto delijo stanovanje in tolčejo skromnost, ker si višjega standarda ne morejo privoščiti.

JANKO RATH Danilo Rošker

Biti del slovenskega baleta so za tuje plesalce sanje, cilj ali vsaj postojanka. Vodja Baleta SNG Maribor, plesalec in mednarodno priznani koreograf Clug, pravi, da se za ustvarjanje v Mariboru zanimajo svetovno znani koreografi, dnevno se ponujajo mladi plesalci iz celega sveta, od Avstralije, Japonske do Ukrajine, *"vendar nimamo toliko delovnih mest. Prihodnje leto bomo najbrž nekoliko le pomladili ansambel in naredili avdicijo"*. V 41-članskem ansamblu je 27 redno zaposlenih baletnikov. Mlajši so v glavnem zaposleni pogodbeno za eno leto. *"Imajo pa enake pogoje kot redno zaposleni. Prekarni zborist dobiva enako plačo kot zaposleni zborist,"* zatrjuje Rošker.

ANDREJ PETELINSEK Edward Clug

A Tomaža Rodeta motijo zgledi in primerjave s slabšimi sistemi, pozoren je tudi na celo sliko. O prekarnosti niti ne bi govoril, saj se vodstvi slovenskih baletnih gledališč pravzaprav prilagajata politiki. Kaj drugega jim tudi ne ostane, če želimo balet v Sloveniji ohraniti na visoki strokovni ravni, kakršni smo priča. Samozaposleni v kulturi sicer imajo pravico do prispevkov za socialno in zdravstveno zavarovanje iz državnega proračuna, vendar so nesigurni in v stiski, ko morajo na bolniško, ko bi radi najeli kredit in ko morajo paziti, da ne zaslužijo 'preveč', ker jim potem pravica do statusa samozaposlenega ne pripada več. V ta 'zaslužiti preveč' pa se šteje vse, ne le prihodek za opravljeno delo, pač pa tudi dnevnice na gostovanjih in podobno."

Obstaja le (pre)draga Alma Mater Europaea

Predsednik Društva baletnih umetnikov Slovenije izpostavi še eno perečo temo - šolanje. Konservatorija v Ljubljani in Mariboru veljata za dobro srednješolsko izobrazbo, tudi višja stopnja obstaja. Z odpiranjem zasebnih šol se balet odpira, popularizira in omogoča izobrazbo širšemu krogu otrok in odraslih ter tako večji nabor potencialnih profesionalcev. Za to je treba imeti denar. Baletniku v primerjavi z drugimi umetniškimi poklici "edinemu ni omogočeno izobraževanje na visoki stopnji. Čeprav poteka visokošolski študij za baletne pedagoge na privatni univerzi Alma Mater Europaea, za katerega pa morajo plesalci mastno plačevati in se zato zanj odločajo redki," sklene Tomaž Rode in s tem poudari, da bi za visoko šolo morala poskrbeti država.

Nič dodatnega denarja

Ljubljanski in mariborski Balet za dogodke ob 100-letnici baleta nista dobila posebnega proračunskega denarja, ampak jih izvajata v okviru rednih dejavnosti (država ju je v letu 2018 za programske materialne stroške sofinancirala vsakega v znesku dobrih 280.000 evrov). Društvo baletnih umetnikov Slovenije, ki je bilo letos posebno aktivno, je dobilo slabih 99.000 evrov.

1 komentar

Razvrsti po **Najstarejši** ↕

Dodaj komentar ...

Andreja Kovacic

Društvo baletnih umetnikov Slovenije na leto dobi 99.000,00 Eura a Hrvaško samo 13.500,00 Eura. Za to razliko od 85.500,00 Eura bi se lahko štipendiralo vseh 23 študentov Akademije za ples Alma Mater Europaea. To je zadeva prioriteta Srečno novo leto vsem!

Všeč mi je · Odgovori · 1 · 2t

Majda Jecelj

Upam, da se bo oglasil kdo od članov društva in vam pojasnil, za kakšne projekte in namene porabijo denar.

Všeč mi je · Odgovori · 1 · 1t

Dodatek Facebook komentarji

IZBRANO